

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาเกี่ยวกับ ความร่วมมือในการควบคุมการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 ระหว่างสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่กับ โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อที่ตั้งไว้ได้ดังนี้ คือ

1. การสำรวจสภาพปัญหา และผลกระทบของการระบาดของโรค

จากการศึกษาพบว่า คนในจังหวัดเชียงใหม่ให้ความสนใจติดตามข่าวสารการระบาดของโรค และมีความตื่นตัวจนรวมถึงบางส่วนก็มีความกังวลใจ คนที่มีความตื่นกลัวในเชียงใหม่ มีมากพอสมควร พบว่าในสังคมเมืองมีมากกว่า ในสังคมชนบทที่จะให้ความสนใจน้อยกว่าเพราะคิดว่าไกลตัวเขา โอกาสจะมาสัมผัสเชื้อในชุมชนก็น้อยกว่า กรมอนามัยรับผิดชอบในเชิงเฝ้าระวัง ส่วนกรมควบคุมโรครับผิดชอบดูแลและสอบสวนงานระบาดวิทยา ทางด้านของโรงเรียนได้มีการวางมาตรการในการรับมือกับปัญหาโดยติดตามข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ หน่วยงานสาธารณสุข และสื่อต่างๆ เพื่อให้ทราบสถานการณ์อย่างใกล้ชิดและหาข้อมูลมาให้ศึกษา บุคลากรของโรงเรียนรวมถึงดำเนินการประกาศ ประชาสัมพันธ์ รมณรงค์ป้องกันตามสื่อต่างๆ ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการคัดกรองนักเรียนที่ป่วยและเมื่อพบว่ามีนักเรียนติดเชื้อ ทางโรงเรียนก็จะดำเนินการปิดโรงเรียน

ส่วนผลการศึกษาทางด้านผลกระทบของการระบาดโรคที่ได้ค้นพบคือ ผลกระทบในด้านที่เห็นชัดเจนคือในด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่หลีกเลี่ยงการมาเที่ยวในเชียงใหม่ และผลกระทบเรื่องการศึกษา มีการปิดโรงเรียน เนื่องจากผลการตรวจว่านักเรียนเป็นไข้หวัด 2009 การตรวจต้องใช้เวลาาน การแจ้งผลไม่ชัดเจน เมื่อมีนักเรียนติดเชื้อโรงเรียนก็จะสั่งให้มีการปิดโรงเรียนก่อน นักเรียนต้องหยุดเรียนอยู่บ้านทำให้เรียนไม่ทัน เวลาเรียนก็มีน้อยลง ทางด้านโรงเรียนกวศวิชาก็ได้ทำการปิดการเรียนการสอนชั่วคราวตามกระแสของการระบาดของโรคเช่นกัน

2. การศึกษาความร่วมมือระหว่างสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่กับโรงเรียน ปรินส์รอยแยลล์วิทยาลัยในการควบคุมการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009

จากการศึกษาความร่วมมือในการควบคุมการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 พบว่า ในปัจจุบันนี้ในโลกไร้พรมแดนทำให้การระบาดโรคติดต่อข้ามประเทศกันได้ง่ายและสามารถเกิดอุบัติใหม่ อุบัติซ้ำจนกลายเป็นภัยพิบัติขึ้นมาได้เช่นกัน นอกจากนี้ประชาชนยังตื่นตระหนกต่อการระบาดของโรครุนแรง ความกลัวของประชาชนบางครั้งทำให้มีการสื่อสารข้อมูลผิดๆ คิดว่ารัฐมีการปกปิดข้อมูล ในด้านของการศึกษาเมื่อโรงเรียนพบนักเรียนที่มีการติดเชื้อไข้หวัด การตั้งปิดโรงเรียนทางภาครัฐให้อำนาจการตัดสินใจขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการ โรงเรียน และต้องมีการรายงานผลการดำเนินการต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและสำนักเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นผู้ดูแลและควบคุมการระบาดของโรคทั้งหมดและประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ให้รับคำสั่งมาจากรัฐสาธารณสุขให้ห้องคัดความรู้ ส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณให้มีการนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้อง นำเสนอขอดผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตตามความเป็นจริง ใช้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ออกให้ความรู้แก่ประชาชนในเขตรอบนอกและจากการประเมินพบว่า เจ้าหน้าที่อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนในเขตเมือง ได้มีการคัดกรองผู้ป่วย โดยตั้งจุดตรวจเทอร์โมสแกนที่สนามบิน และตามสถานีขนส่ง รวมถึงขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ดำเนินการตามมาตรการของรัฐโดยเคร่งครัด ส่วนของทางโรงเรียนได้ใช้มาตรการตรวจเข้มเช็คนักเรียนทุกคนโดยใช้เครื่องวัดอุณหภูมิที่หน้าผากหน้าแถวในทุกเช้า และคัดกรองนักเรียนที่ป่วยออกจากกลุ่มไว้ที่ห้องพยาบาล ให้ช่วยดูแลก่อน รอให้ผู้ปกครองมารับในตอนเย็นแล้วแจ้งข้อมูลการป่วยให้กับผู้ปกครองได้รับทราบภายหลัง

จากการศึกษาพบว่า การร่วมมือหาทางร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคในครั้งต่อไปนั้น รัฐควรมีการกำหนดนโยบายให้ชัดเจนมีการเตรียมการ ทั้งในด้านบุคลากร และงบประมาณ โดยเฉพาะความพร้อมของบุคลากรในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นโรคที่อุบัติใหม่หรืออุบัติซ้ำที่เป็นอันตรายและมีความรุนแรงมากกว่านี้ จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีและ หน่วยงานทางด้านนี้ การควรได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ความร่วมมือกันของรัฐกับชุมชน ควรเป็นไปในแนวดิ่งและแนวราบ ประชาชนต้องรู้จักช่วยเหลือและป้องกันตัวเอง มีความตระหนักถึงอันตรายของโรค

พร้อมกันนี้ด้านของทางโรงเรียนได้ขอความชัดเจนในเรื่อง ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งในบางครั้งมีความล่าช้า งานบางอย่างทางโรงเรียนได้ดำเนินการไปก่อนหน้าแล้ว ครั้งต่อไปเป็นกรณีศึกษาที่ต้องแก้ไข หน่วยงานรัฐบางหน่วยยังขาดความพร้อม เช่น การตรวจ

วิเคราะห์ผู้ติดเชื้อ มีไม่เพียงพอ และการตรวจล่าช้ากว่าจะทราบผล ค่าใช้จ่ายในการตรวจวิเคราะห์ก็สูงมาก การรับรองผลของการตรวจควรจะใช้เวลาที่มีความเหมาะสมมากกว่านี้ ส่วนการนำเสนอข่าวของสื่อควรมาจากข้อเท็จจริงไม่ให้ข้อมูลเกินจริง ทำให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชนได้ ทางรัฐต้องสร้างความชัดเจนและความมั่นใจให้กับประชาชนในการรับรู้ข่าวสารจากทางผู้ที่รับผิดชอบโดยตรง ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนกับการดำเนินการจัดการกับการระบาดในครั้งต่อไป ส่วนของโรงเรียนก็ต้องมีความพร้อมและมีการจัดตั้งทีมงานที่มีความรู้ความเข้าใจถึงสภาพของปัญหา มีการประสานงานกับทุกฝ่าย เพื่อให้ดำเนินการเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีระบบการตัดสินใจต้องเป็นไปตามความเห็นของทีมงานที่ได้รับมอบหมายในการดำเนินการ ไม่ใช่การตัดสินใจของคนคนเดียว มาตรการที่ใช้ต้องมีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง

5.2 อภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษาทั้งหมดพบว่า มีประเด็นที่กลุ่มประชากรที่ให้สัมภาษณ์มีทั้งความคิดเห็นตรงกันและมีมุมมองในประเด็นที่ต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กล่าวคือ

ประการแรก ความคิดเห็นเรื่องของสภาพปัญหา และผลกระทบของการระบาดของโรค คนในจังหวัดเชียงใหม่มีความสนใจติดตามข่าวสารการระบาดของโรค และมีความตื่นตัวมาก โดยพยายามติดตามข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำมาเป็นแนวทางป้องกันตัวเองและครอบครัว รวมถึงบางส่วนก็มีความกังวลใจ คนที่มีความตื่นกลัวในเชียงใหม่ มีมากพอสมควร พบว่าในสังคมเมืองมีมากกว่าในสังคมชนบทจะให้ความสนใจน้อยกว่าการ จะติดตามข่าวสาร ก็ไม่ได้ว่า เหมือนกับไกลตัวเป็นเรื่องไกลตัวเขา จริง ๆ ส่วนสังคมเมืองน่าจะใกล้สิ่งเหล่านี้มากกว่าโดยสภาพคนในเขตรอบนอกจะแข็งแรงกว่า โอกาสจะสัมผัสเชื้อในชุมชนก็เลยมีน้อย ในชนบทสภาพพื้นที่ก็กว้างกว่าส่วนใหญ่เป็นที่โล่งความเสี่ยงจึงน้อยกว่าในเขตเมือง

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสน่ห์ จามริก (2540) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมในการที่จะร่วมมือการทำงาน of ประชาชน คือ การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่างซึ่งไม่ใช่การกำหนดภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วม ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา ร่วมในการเลือกวิธีการ และวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา ร่วมในการดำเนินงานตามแผน และร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ และหมายถึงการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมจัดทรัพยากร เพื่อให้บรรลุ

เป้าหมายนั้น และเป็นการปฏิบัติ ตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ เห็นได้จากเมื่อมีการระบาดของโรคซึ่งมีอันตรายมากถึงกับชีวิต ประชาชนก็จะเลือกที่จะดูแลสุขภาพของตัวเองและบุคคลอันเป็นที่รัก โดยมีความตื่นตัวที่จะติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง รวมถึงวิธีการรับมือกับการระบาดของโรค เริ่มปฏิบัติสิ่งที่ตัวเองไม่ค่อยให้ความสนใจในเวลาปกติ เช่น การล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง กินของร้อน มีการใช้ช้อนกลางและการที่ต้องใส่หน้ากากอนามัยเวลาที่อยู่ในที่ชุมชนเพื่อป้องกันโรค ส่วนทางด้านของโรงเรียนได้มีการวางมาตรการในการรับมือกับปัญหาโดยติดตามข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ หน่วยงานสาธารณสุข และสื่อต่างๆ เพื่อให้ทราบสถานการณ์อย่างใกล้ชิด รวมถึงดำเนินการประกาศ ประชาสัมพันธ์ มาตรการป้องกันตามสื่อต่างๆ ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการคัดกรองนักเรียนที่ป่วยและเมื่อพบว่ามึ้นักเรียนติดเชื้อ ทางโรงเรียนก็จะดำเนินการปิดโรงเรียน ในตอนแรกคิดว่าเรื่องของการสั่งปิดโรงเรียนอาจจะมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยจำนวนมาก แต่ผลกลับตรงกันข้าม ผู้ปกครองและสื่อมวลชนท้องถิ่น กลับมีความเห็นไปในทางเดียวกันถึงความเหมาะสมในการดำเนินการปิดโรงเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ได้ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจและเข้าใจทางโรงเรียน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2546) ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง การที่คนมีพฤติกรรมในกลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วมกันทำงานและมีจุดหมายร่วมกันเป็นกระบวนการร่วมมือกัน เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกแก่ทั้ง 2 ฝ่าย ทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายได้รับผลประโยชน์ในทางบวก สร้างความผูกพัน และการยอมรับการทำงานเป็นทีมเพื่อความสะดวกของโครงการ ในการที่จะได้รับผลประโยชน์นั้นพฤติกรรม ของคนจะต้องทำกิจกรรมร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกันและนำกิจกรรมนั้นมาดำเนินการปฏิบัติประสานความร่วมมือให้ ความสำเร็จ ต้องมีอำนาจในการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของผู้ เข้าร่วมทุกคนให้ได้รับผลประโยชน์เสมอหน้ากัน ต้องนึกถึงบทบาทของตนเองต้องปรึกษาหารือกัน ต้องมีผู้นำที่จะต้องกำหนดนโยบาย เพื่อให้งานสำเร็จลงได้ด้วย การยอมรับแนวคิดในเรื่องความร่วมมือ ก็เช่นเดียวกันกับการนำหลักการในเรื่องอื่น ๆ ที่เราได้ยินจนคุ้นหู เช่น หลักการเรื่องตนเป็นที่พึ่งแห่งตน (self-reliance) องค์กรในระดับตำบลหมู่บ้าน (grassroots) คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น การพัฒนาแบบผสมผสาน (integrated development) การปกครองตนเอง (autonomy) กรณีการสั่งปิดโรงเรียนจะเห็นว่าเมื่อ ทางโรงเรียน ขอรับความจริง มีการสั่งปิดโรงเรียนเป็นโรงเรียนแรกของจังหวัดเชียงใหม่ มีหลายฝ่ายบอกว่าในช่วงเวลานั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน แต่ ทางโรงเรียนมองว่าการปิดโรงเรียนเจ็ดวันเพื่อสกัดการระบาดของโรค เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการป้องกันโรค ณ เวลานั้นในตอนแรกก็คิดว่าอาจมีผลด้านลบกับทางโรงเรียน แต่กลับได้รับคำชมทั้งจากผู้ปกครองและสื่อของท้องถิ่นมีความพึงพอใจกับมาตรการของ ทาง

โรงเรียน รวมถึงเจ้าหน้าที่จากทางจังหวัด ว่าการดำเนินการทำได้เหมาะสมดีแล้ว โดยทุกฝ่ายมีความเข้าใจเหตุการณ์ในตอนนั้น

ประการที่สอง เรื่อง การปฏิสัมพันธ์เชิงความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนในจังหวัด เชียงใหม่กับการจัดการกับการระบาดของโรคว่าในปัจจุบันนี้ โลกเป็นโลกยุคของโลกข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนทำให้การระบาดของโรคติดต่อข้ามประเทศกันได้ง่ายและสามารถเกิดอุบัติใหม่ อุตบัติซ้ำจนกลายเป็นภัยพิบัติขึ้นมาได้ ประชาชนยังตื่นตระหนกต่อการระบาดของโรครมาก ความกลัวของประชาชนบางครั้งทำให้มีการสื่อสารข้อมูลผิดๆ ยิ่งการรายงานข่าวสารที่รวดเร็วและเข้าถึงแหล่งข้อมูลมากขึ้นเท่าไร รวมถึงการวิเคราะห์เจาะลึกของสื่อที่นำเหตุการณ์และรายงาน ผู้คิดเชื่อที่เกิดขึ้นทั่วโลกมาเป็นประเด็น รวมถึงสร้างกระแสให้น่าสนใจจนบางครั้งทำให้ประชาชนมีความสงสัยในข้อมูลหรือมาตรการการทำงานของรัฐและคิดว่ารัฐมีการปกปิดข้อมูล

สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิทยา ว่องกุล (2541: คำนำ) ในยุคโลกไร้พรมแดน หรือยุคโลกาภิวัตน์ ที่ความรู้ เทคโนโลยี การสื่อสาร และระบบทุนข้ามชาติที่แพร่สะพัดไปทั่วทุกหนทุกแห่ง นักทฤษฎีตะวันตกจึงได้ฉายสภาวะนี้เสนอความคิดเรื่องรัฐชาติ กำลังก้าวไปสู่จุดจบ ทั้งโลกจะไม่มีพรมแดน ความรู้ ไม่มีพรมแดน ที่เป็นอาณาเขตรัฐ วัฒนธรรมโลกาภิวัตน์ที่เหมือนกับจะทำให้โลกเป็นหนึ่งเดียว เทคโนโลยีและการสื่อสาร ความนิยม อินเทอร์เน็ต ของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ จะทำให้มนุษย์มีเสรีภาพถ้วนหน้า สามารถติดต่อกันได้ทั้งโลก รวมกันสร้างโลกใหม่ ส่วนกรณีการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ในโลกและประเทศไทย คงต้องยอมรับกันแล้วว่าเป็นผลพวงจากภาวะโลกาภิวัตน์ ที่การคมนาคมและการสื่อสาร และเทคโนโลยีได้พัฒนาไปอย่างมากาย ส่งผลให้โรคนี้ได้มีการระบาดอย่างต่อเนื่องในชุมชนในทุกพื้นที่ทั่วโลกแล้ว ดังจะเห็นได้ว่า องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้โรคนี้อยู่ในภาวะที่ระบาดไปทั่วโลก โรคนี้จึงได้กลายเป็นโรคของสังคมไปเรียบร้อยแล้ว ทางออกสถานการณ์ช่วงเวลานี้ จึงต้องพยายามชะลอการระบาดและบรรเทาความเสียหายและผลกระทบให้น้อยที่สุดมาตรการการควบคุมโรคของรัฐบาลผ่านกระทรวงสาธารณสุข ด้านของสาธารณสุขให้องค์ความรู้ ส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณให้มีการนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้องนำเสนอขอดผู้คิดเชื่อและเสียชีวิตตามความเป็นจริง ใช้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ออกให้ความรู้แก่ประชาชนในเขตรอบนอก และจากการประเมินของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขบอกว่าเจ้าหน้าที่อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยปกติแล้วชาวบ้านจะมีความไว้วางใจ และให้ความร่วมมือกับทางอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดีเพราะมีความสนิทสนมและเป็นกันเองมากกว่าจึงทำให้การประชาสัมพันธ์ได้ผลดี กรณีการใช้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.)

สอดคล้องกับผลการศึกษา ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน ของ Stavenhagen (1971: 74) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงกระบวนการที่มีสมาชิกของกลุ่ม ที่มีการกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ในการที่จะแสดงให้เห็นถึงความสนใจและความต้องการร่วมกัน และมีความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหรือการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้มีอิทธิพลต่ออำนาจตัดสินใจ ไม่ว่าจะผ่านทางตรงและทางอ้อม หรืออาจจะเป็นการดำเนินงานร่วมกันในการเพิ่มอำนาจต่อรอง ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และการปรับปรุงสถานภาพทางสังคมของกลุ่ม เจ้าหน้าที่อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยผ่านกระบวนการอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการปฏิบัติงานด้วยความเสียสละต่อประชาชนในหมู่บ้าน กระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา อสม. จึงเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับจนครอบคลุมหมู่บ้านในชนบท และชุมชนเมืองกว่า 8 แสนคน แม้ว่าพลังของ อสม. อาจจะถูกเล็กน้อยตั้งแต่เกิดรวมเมื่อยามกระจายอยู่ตามหมู่บ้านและชุมชนต่างๆ แต่เมื่อมีการรวมตัวเป็นกลุ่มก็อ่อนเป็นชมรมฯ พลังเหล่านี้ก็พร้อมที่จะต่อสู้และก้าวนำไปสู่การพัฒนาด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตของภาคประชาชน

ทางโรงเรียนยังมีกิจกรรมให้ลูกเสือของโรงเรียนและกลุ่มสถานักเรียน ไปเดินแจกใบปลิวประชาสัมพันธ์การป้องกันการระบาดของโรคเพื่อฝึกให้นักเรียนได้ช่วยเหลือสังคมชุมชน ได้ตระหนักถึงภัยของการระบาดของโรค โดยสรุปโรงเรียนได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกเป็นอย่างมากคิดเป็นอัตราส่วน 60 : 40 ส่วนใหญ่จากสาธารณสุข สมาคมผู้ปกครองและครู ฯ และสมาคมนักเรียนเก่าฯ จากข้อมูลของทาง ผู้ปกครองและนักเรียน ได้แสดงความเห็นว่า หน่วยงานรัฐได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่องซึ่งให้ทราบสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากทางโรงเรียนได้พอสมควร

เช่นเดียวกับผลการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (อ้างใน พิมาณาน บูรณนินทุ, 2535: 27) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมโดยทั่วไป หมายถึงการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันและเต็มใจของกลุ่มบุคคล ผู้มีส่วนร่วมส่วนได้เสียทุกชั้นตอนในโครงการของงานพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่า สิ่งที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุดนั้น จะได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่า สิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง และมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนจะได้รับประโยชน์โดยเสมอหน้ากัน จะเห็นว่าการให้ ทางโรงเรียนได้รับความร่วมมือช่วยเหลืออย่างดีจากสมาคมผู้ปกครองฯ สมาคมนักเรียนเก่าฯ และสถานพยาบาลในชุมชน เช่น โรงพยาบาลแมคคอร์มิค โดยได้รับการสนับสนุน

ในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรเป็นอย่างดี สำหรับนักเรียนส่วนใหญ่ก็ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ ของทางโรงเรียนอย่างพร้อมเพียง

ในส่วนของ การร่วมมือหาทางร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรค ในครั้งต่อไป รัฐควรมีการกำหนดนโยบายให้ชัดเจนมีการเตรียมการ ทั้งในด้านบุคลากร และงบประมาณ โดยเฉพาะความพร้อมของบุคลากรในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะ เป็นโรคที่อุบัติใหม่หรืออุบัติซ้ำที่เป็นอันตรายและมีความรุนแรงมากกว่านี้ จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี และต้องมีความร่วมมือกันของรัฐกับชุมชน ควรเป็นไปในแนวดิ่งและแนวราบ ประชาชนจะหวังพึ่งพาทางรัฐอย่างเดียวไม่ได้ต้องรู้จักช่วยเหลือและป้องกันตัวเอง ชุมชนต้องมีบทบาทร่วมมือกันมากขึ้น คนในชุมชนมีความตระหนักถึงอันตรายของโรค ที่มีอันตรายและมีความรุนแรงขึ้นประกอบกับการรักษาพยาบาลที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนเพราะเป็นโรคใหม่ที่มีพัฒนาการ

สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม (Civil Society) ของ ประเวศ วะสี (2540: 54) ให้ความหมายประชาสังคมโดยใช้คำว่า “ความเป็นชุมชน” แทน (Community Building) หมายถึง การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีอุดมคติร่วมกัน หรือความเชื่อ ร่วมกันในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสาร หรือมีการรวมกลุ่มกัน อยู่ห่างกันก็ได้ มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีเรื่องจิตใจเข้ามาด้วย มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ในการกระทำในการปฏิบัติบางสิ่ง บางอย่างร่วมกันและจะต้องมีการจัดการในระดับกลุ่ม

สิ่งที่ยังเป็นปัญหาอยู่คือ การรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐ ในบางครั้งมีความล่าช้าและ ขาดความชัดเจนบ้างหรือ เรื่องงานบางอย่างทางโรงเรียนได้ดำเนินการไป ก่อนแล้ว ซึ่งเป็นปัญหาของการจัดส่งเอกสารความรู้และข่าวสารจากทางราชการ การทำงานในครั้งต่อไปเป็นกรณีศึกษาที่ต้องแก้ไข นอกจากนี้ หน่วยงานรัฐบางหน่วยยังขาดความพร้อมในการจัดการกับปัญหา การจัดการของทางโรงเรียนในเรื่องของการติดตามรับรู้ข่าวสารเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดการทำงานในครั้งต่อไปต้องมีความตื่นตัวเตรียมการและมีความพร้อมรวดเร็วมากกว่านี้ การกำหนดมาตรการงานต่างๆ จากฝ่ายบริหารก็ควรเป็นการตัดสินใจจากคณะกรรมการดำเนินงาน เฉพาะกิจที่โรงเรียนจัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลสถานการณ์ในขณะนั้น เป็นทีมผู้ที่มีความรู้ มีความเป็นเอกภาพในการทำงาน รวมถึงต้องการสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานให้กับบุคลากรทุกคนให้มีความตระหนัก และเข้าใจในปัญหาร่วมกันและมีการจัดการอย่างเป็นระบบต่อไป

ในทางตรงกันข้ามผลงานในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องของ พลเอก อินตา (2547) ได้ ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก : ศึกษากรณี อบต. ขนาดใหญ่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษารูปได้ดังนี้ ประชาชน

มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับน้อย โดยในภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์เป็นเพียงประเด็นเดียวที่อยู่ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการค้นหาปัญหาและตัดสินใจ ขั้นตอนการวางแผนดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติการ และขั้นตอนการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาและอุปสรรคของการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจทำให้ประชาชนให้ความสนใจในการทำมาหากินเลี้ยงชีพ และเวลาดำเนินกิจกรรมฯ ไม่สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตประจำวันทั้งสองประการ เป็นปัญหาในระดับมากที่ทำให้ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว จากผลสรุปดังกล่าว ในกรณีของ การระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ 2009 ประชาชนมีความตื่นตัวมาก คนในจังหวัดเชียงใหม่มีความสนใจติดตามข่าวสารการระบาดของโรค พยายามติดตามข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำมาเป็นแนวทางป้องกันตัวเองและครอบครัว จะเห็นได้ว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก อาจเป็นเพราะ ความรุนแรงของโรคมีความต่างกัน เพราะ ไข้เลือดออกมีโอกาสรักษาหายได้แต่ในกรณี ของไข้หวัด 2009 ผู้ที่ติดเชื้ออาจมีอันตรายถึงกับชีวิต ด้านข่าวสารการระบาดของโรคไข้หวัด 2009 ค่อนข้างรุนแรง มีการแจ้งผู้เสียชีวิตเป็นสถิติรายวัน เกิดการระบาดไปทั่วโลก สร้างกระแสแห่งความกลัวให้กับประชาชนมากกว่า ผลการตอบรับของประชาชนต่อกิจกรรมการป้องกันตัวเองของโรคไข้เลือดออกจึงให้ความสำคัญน้อยกว่า

5.3 ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอเพิ่มเติมในการทำการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ขอให้หน่วยงานของรัฐมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีการเตรียมการจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี และต้องมีความร่วมมือกันของรัฐกับชุมชน ควรเป็นไปในแนวดิ่งและแนวราบ ประชาชนจะหวังพึ่งพาทางรัฐอย่างเดียวไม่ได้ต้องรู้จักช่วยเหลือและป้องกันตัวเอง ชุมชนต้องมีความร่วมมือกันมากขึ้น คนในชุมชนมีความตระหนักถึงอันตรายของโรค
2. การเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ในการตรวจยืนยันเชื้อทางห้องปฏิบัติการที่ทันสมัยขอให้มีมากขึ้น ในปัจจุบันทั่วประเทศมีห้องตรวจปฏิบัติการที่สามารถตรวจเชื้อไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ ซึ่งสามารถรายงานผลตรวจได้ภายใน 48 ชั่วโมงมีแค่ 14 แห่ง เท่านั้นและควรกระจายไปในจังหวัดที่สำคัญของประเทศ
3. การเตรียมการด้านการดูแลรักษาผู้ป่วย และสำรองเวชภัณฑ์ อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อ เป็นการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ สถานพยาบาลที่มีห้องแยกเพื่อดูแลรักษาผู้ป่วยเฉพาะ

และมีการสำรวจยาต้านไวรัสและวัสดุ อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อของบุคลากรสาธารณสุขไว้ เพื่อให้มั่นใจว่าจะเพียงพอต่อการระบาดของโรคในครั้งต่อไป

4. การมีหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบให้ความรู้และศึกษา การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ข้อมูลกับประชาชน รับทราบถึงสถานการณ์ที่ถูกต้องและรู้วิธีในการป้องกันโรคอย่างครบถ้วน โดยออกประกาศคำแนะนำประชาชนในการป้องกันโรคและการดูแลสุขภาพผ่านช่องทางสื่อต่างๆ และเว็บไซต์สาธารณสุขหรือ การเชื่อมโยงระบบเครือข่ายกับองค์กรต่างประเทศ เช่น องค์กรอนามัยโลก

5. ขอให้รัฐบาลควบคุม (Control) ให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกฯที่รับผิดชอบมาบัญชาการเรื่องนี้ด้วยตนเอง รัฐบาลจำเป็นต้องมีการสั่งการเดียว (Single Command) จากผู้มีอำนาจสูงสุด เพื่อให้สามารถสั่งการทุกกระทรวงได้อย่างเป็นเอกภาพ โดยดำเนินการผ่าน WAR Room ที่มีองค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพโดยใช้สรรพกำลังของนักวิชาการ ข้าราชการ และหน่วยงานอื่นๆ รัฐบาลจึงควรสนับสนุนทรัพยากรในทุกด้านรวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้รับผิดชอบทุกๆท่านด้วย

6. การดำเนินการจัดการกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความแตกตื่นและความเข้าใจผิดของประชาชนส่วนใหญ่เกิดจากการสื่อสาร (Communication) ที่มีบางส่วนมากไป และบางส่วนน้อยไป บางส่วนควบคุมได้ บางส่วนควบคุมไม่ได้ ดังนั้น รัฐบาลควรให้ War room ที่มีบุคลากรทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมกันคิดหาวิธีในการจัดการสื่อสาร ช่วยสังคมเพื่อให้ตระหนักแต่ไม่ตระหนก

7. การจัดให้มีหน่วยงานที่เฝ้าระวัง การระบาดของโรค โดยมีการเตรียมการ ทั้งในด้านบุคลากร และงบประมาณ โดยเฉพาะความพร้อมของบุคลากรในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นซึ่งอาจ จะเป็นโรคอุบัติใหม่หรือ อุตบัติซ้ำที่เป็นอันตรายและมีความรุนแรงมากกว่านี้ ในอนาคต